

PERFECT BEING THEOLOGY - A TÖKÉLETES LÉNY TEOLÓGIÁJA

melyek azok a tulajdonságok, amelyek tökéletessé tesznek?

szükségszerűen léteznek

mindentudó,

mindenható

maximálisan jószágos

örökkévaló

változhatatlan

(vö. Anselmus: “aliquid quo nihil maius cogitari possit” - “az, aminél semmi nagyobb nem gondolható el”)

INKONZISZTENCIA - BELSŐ ÉS KÜLSŐ

MINDENTUDÁS ÉS VÁLTOZHATATLANSÁG

- a tökéletes lény nem változik
- a tökéletes lény mindent tud
- az, aki mindent tud, mindig tudja, hogy éppen mennyi az idő
- az, aki mindig tudja, hogy éppen mennyi az idő, változik
- a tökéletes lény változik
- a tökéletes lény nem tökéletes lény
- nem létezik tökéletes lény

Norman Kretzmann, “Omniscience and Immutability,” *The Journal of Philosophy*, 14, 1966: 409-421.

Anthony Kenny, *The God of the Philosophers*, Oxford: Clarendon Press, 1979.

MINDENTUDÁS ÉS SZABAD AKARAT

GONDVISELÉS

Örökkévalóság és hatásgyakorlás az időben (csodatétel, az imák meghallgatása és az imákra adott válasz, büntetés vagy jutalom kiszabása etc.)

az atemporális ágensnek nem lehet temporális effektusa (olyan tárgy, aminek időbeni kezdete van), mivel ez utóbbihoz az ágensnek is időbelinek kellene lennie - az atemporális ágens azonban per definitionem nem-időbeli

TRANSCENDENS (a tér-időbeli világ megteremtője) és egyúttal **IMMANENS** (ld. Gondviselés)

VALLÁS-SPECIFIKUS: PL. INKARNÁCIÓ - ISTEN (NEM KÖTIK A TERMÉSZETTÖRVÉNYEK) ÉS EMBER (KÖTIK A TERMÉSZETTÖRVÉNYEK) **EGYSZERRE**

A ROSSZ LÉTEZÉSÉN ALAPULÓ ATEISTA ÉRV

(1) Isten mindenható	bármely kettő igaz (1) (2) (3) közül, a harmadik hamis lesz
(2) Isten maximálisan jóságos	
(3) Létezik a rossz	
(4) Isten mindentudó	Ha Isten mindentudó, tudatában van a szenvedésnek; ha mindenható, hatalmában áll megakadályozni a szenvedést; ha maximálisan jóságos, akkor azt szeretné, hogy ne legyen szenvedés egyáltalában

Megoldások:

- (1) (2) (3) valamelyikét föl kell adni

(3) föladása: a rossz illúzió csupán -

(3) (a) : a rossz csupán megfosztottság a jótól, ezért a rossz nem áll szemben a jóval

(3) (b) : jó az, hogy létezik a rossz (teodícea)

(3) (b): A szenvedés része az isteni tervnek: pl. Richard Swinburne:

Richard Swinburne: *The Existence of God*, Oxford, 2004 (Second Edition) 264:

“Suppose that one less person had been burnt by the Hiroshima atomic bomb. Then there would have been less opportunity for courage and sympathy; one less piece of information about the effects of atomic radiation, less people (relatives of the person burnt) who would have had a strong desire to campaign for nuclear disarmament and against imperialist expansion. And so on.”

vö.: Richard Dawkins: *Az isteni téveszme*, Nyitott Könyvműhely: Budapest, 2007, 83-84.o.:

“(…) Swinburne-nel és Peter Atkins oxfordi professzor kollégámmal nyilvános televíziós vitán vettünk részt. A beszélgetés egy pontján Swinburne a holokausztot próbálta igazolni, mondván: remek alkalmat kínált a zsidóknak, hogy bátrak és nemeslelkűek legyenek. Mire Peter Atkins zseniálisan felmordult: „Az Úr rohasszon meg!” Ezt a kis intermezzót aztán kisserkesztették az adásba kerülő végső változatból. De hogy Swinburne megjegyzése egész teológiájára jellemző, jól jelzi meglehetősen hasonló megjegyzése Hirosimáról a *The Existence of God (Isten létezése)* (2004) 264. oldalán: „Tegyük fel, hogy eggyel kevesebb ember ég meg a hirosimai atombombától. Annyival kevesebb alkalmunk nyílt volna a bátorság és együttérzés kinyilvánítására...”)

A posteriori istenérvek

1. A kozmológiai istenérv

a *par excellence* filozófiai érv (J. L. Mackie, *The Miracle of Theism Arguments for and against the Existence of God*, Oxford, Clarendon Press, 1982, 81.o.)

görög, arab, zsidó, keresztény filozófusok és teológusok - Platón, Arisztotelész, al Farabi, al Ghazali, Averroes, Maimonides, Aquinói Tamás, Spinoza, Leibniz

a világ valamilyen *általános* jellegzetességéből indul ki (pl. a világban mozgás, változás vagy okság figyelhető meg)

és ebből következtet az **első ok** létezésére

P1 Minden dolog létezésének oka van

Ellenvetések:

P2 Egyetlen dolog sem lehet a saját létezésének az oka (minden dolog létezésének az oka saját magán kívül található)

P1 és P2 végtelen regresszushoz vezet

P3 Az univerzum létezik

P1 pontosítandó: Minden olyan dolog létezésének oka van, amely nem az univerzumon kívül található

C: Az univerzum létezésének olyan oka van, amely kívül esik az univerzumon

Az érv **temporális** változata

PT1 Minden olyan dolog létezésének, ami elkezd létezni, oka van

ellenvételek PT3 - hoz:

PT2 Egyetlen dolog sem lehet a saját létezésének az oka

- az univerzum lehet időben végtelen

- az univerzum lehet temporálisan zárt

PT3 Az univerzum létezésének volt kezdete

CT Az univerzum létezésének olyan oka van, amely kívül esik az univerzumon

Az érv **modális** változata:

PM1 Minden olyan dolog létezésének, ami kontingens, oka van

PM2 Egyetlen dolog sem lehet a saját létezésének az oka

PM3 Az univerzum létezése kontingens

CM: Az univerzum létezésének olyan oka van, amely kívül esik az univerzumon

Az elégséges alap (*ratio sufficiens*) fogalmán nyugvó modális változat (**Leibniz**)

minden dolog létezésének elégséges alapja van; a dolgok és a dolgok összessége (univerzum) is esetlegesek (kontingensek); a dolgok összességének is van elégséges alapja; ez a valami a dolgok összességén (az univerzumon) kívül kell, hogy legyen; ez a valami olyan szükségszerű lény, ami tartalmazza a létezése elégséges okát (a lényege azonos a létezésével)

1. honnan tudjuk, hogy minden dolog létezésének elégséges alapja van? (ez nem a priori ismeret - de akkor mitől vagyunk bizonyosak benne? hogyan extrapolálható ez az elv az egész világra?)

2. hogyan lehetséges olyan szükségszerű lény, amely magában foglalja a létezése elégséges alapját (lásd: ontológiai érv)

ergo: az elégséges alap elve intellektuális elvárás vagy posztulátum lehet, semmi több

A kauzális regresszus lehetetlenségén alapuló változat:

PK1 Minden dolog létezésének oka van

PK2 Egyetlen dolog sem lehet a saját létezésének az oka (minden dolog létezésének az oka saját magán kívül található)

PK3 Az okok sorában azonban nem lehetséges a végtelenbe menni

CK Létezik az első ok, ami Isten

az érv dependencia-relációt tételez föl - ez a végtelen regresszus kizárásának alapjául szolgáló háttérfeltevés és az oksági reláció aszimmetriáján nyugvó hétköznapi fogalmunkon alapul

1. abból, hogy minden olyan dolog esetében, amelynek időben őt megelőző oka van, létezik a dependencia-reláció, nem következik az, hogy minden dolog (kivéve istent) dependencia-relációban áll valami mással

2. Miért nem lehet az okok sorában a végtelenbe menni?

3. Még ha ez így is lenne, miért egyetlen első okhoz jutunk, miért nem számtalan független első okhoz?

4. Még ha egyetlen első okhoz jutunk is, miért kellene ezt valamelyik "Istennel" azonosítanunk (= valamilyen természetfölötti ágens általunk elfogadott leírásával)

Immanuel Kant: *A tiszta ész kritikája*, Transzcendentális dialektika, II, 3, 5 (B 636-7):

A kozmológiai érv föltételezi az ontológiai érv konklúzióját, habár ezt "nem akarja elismerni."